

POHJOIS-SUOMEN HALLINTO-OIKEUDELLE

VALITUKSEN TÄYDENNYS, LISÄPERUSTELUT JA NÄYTTÖAINEISTON JURIDINEN KOKONAISANALYYSI

Vastaanottaja: Pohjois-Suomen hallinto-oikeus

Asia: Kunnallisvalituksen täydentäminen koskien suhteellisen vaalin laskentavirheitä, esteellisyyksiä, kuulemisvirheitä ja selvittämisvelvollisuuden laiminlyöntiä

Asianumero ja Diaarinumero: 1145/03.04.04.10/2026

Valittaja: Laura Lakso

Avustaja: Varatuomari Matti Torvinen, Lakiasiaintoimisto Lex Lappia

Vastapuoli: Pelkosenniemen kunnanvaltuusto

Valituksen kohde: Pelkosenniemen kunnanvaltuuston kokouksen päätös 15.6.2026 § 45 koskien kunnanhallituksen puheenjohtajiston erottamista ja kunnanhallituksen kokoonpanon muuttamista

Laura Lakso puolesta toimitan hallinto-oikeudelle tämän yksityiskohtaisen täydennyksen ja toimitetun näyttöaineiston juridisen kokonaisanalyysin. Valituksenalaista päätöstä rasittavat useat toisistaan riippumattomat, mutta toisiaan olennaisesti vahvistavat vakavat menettelyvirheet. Päätös on syntynyt hallintolain ja kuntalain vastaisessa järjestyksessä.

I VAATIMUKSET

Edellä mainitun vakiintuneen oikeuskäytännön, hallintolain ja kuntalain säännösten sekä esitetyn näyttö- ja säädösanalyysin perusteella valittaja vaatii, että Pohjois-Suomen hallinto-oikeus:

1. Kumoa Pelkosenniemen kunnanvaltuuston päätöksen kokonaisuudessaan lainvastaisena ja muotovirheellisenä.
2. Toteaa, että vaalimenettelyssä ja vaatimuskynnyksen laskennassa on tapahtunut olennainen laskenta- ja ohjeistusvirhe, joka esti suhteellisen vaalin toimittamisen ja loukkasi vähemmistösuojan ehdottomuutta.
3. **Velvoittaa ja vaatii** julkisuuslakiin ja oikeudenkäynnistä hallintoasioissa annettuun lakiin vedoten Pelkosenniemen kuntaa luovuttamaan hallinto-oikeudelle ja valittajalle kaiken sähköposti- ja WhatsApp-viestiliikenteen ajalta 8.4.2026 – 15.6.2026 tilapäisen valiokunnan puheenjohtaja Markku

Kankaanrannan, talous- ja hallintopäällikkö Lauri Lehtikeron, elinvoimajohtaja Sari Niemen ja vt. kunnanjohtaja Mikko Merikannon välillä.

4. Toteaa, että tilapäisen valiokunnan jäsenen Heidi Karnaatun esteellinen ja omaa etua tavoitteleva toiminta asian vireille panijana, lausunnonantajana, lausuntojen käsittelijänä ja erottamisesityksen tekijänä muodostaa itsenäisen ja ehdottoman menettelyvirheen.
5. Toteaa, että tilapäinen valiokunta on laiminlyönyt hallintolain mukaisen kuulemisvelvollisuutensa jättämällä kunnanhallituksen varajäsenet tietoisesti ja tahallisesti kuulematta.
6. Toteaa, että tilapäisen valiokunnan valmistelu on laiminlyönyt hallintolain mukaisen selvittämisvelvollisuuden ja perusteluvelvollisuuden jättämällä valittajan kuulemisessa esitetyn keskeisen vastanäytön kokonaan arvioimatta.
7. Toteaa, että tilapäinen valiokunta on rikkonut puolueettomuus- ja selvittämisvelvollisuuttaan rajaamalla tutkinnan perusteettomasti koskemaan vain puheenjohtajaa jo ensimmäisessä kokouksessaan ennen minkään selvityksen hankkimista sekä sivuuttamalla kunnanhallituksen esteettömän kokoonpanon antaman virallisen lausunnon.
8. Toteaa, että asian valmisteluun on osallistunut useita hallintolain mukaisesti esteellisiä johtavia viranhaltijoita sekä valiokunnan puheenjohtaja, minkä vuoksi päätös on syntynyt virheellisessä järjestyksessä.
9. Ottaa huomioon tämän täydennyksen liitteineen ja uuden asiakirjanäytön osana valituksen ratkaisemista.
10. Käsittelee erillisen, tämän valituksen yhteydessä olevan vaatimuksen täytäntöönpanon keskeyttämisestä ja asian käsittelystä kiireellisenä, erillisessä liitteessä ilmenevin perustein

II JULKISUUSLAIN VASTAINEN VALMISTELU JA VIRALLINEN ASIAKIRJAPYYNTÖ

Osoituksena siitä, että valituksenalaista päätöstä on valmisteltu hallintolain ja hyvän hallinnon vastaisesti, vt. kunnanjohtaja Mikko Merikanto teki viranhaltijapäätöksen, jolla hän kieltäytyi luovuttamasta valittajalle tämän nimenomaisesti pyytämää sähköposti- ja viestintäaineistoa (todiste 21)

2.1 Oikeusturvan ja näyttövelvollisuuden tietoinen estäminen

Kieltäytyminen on tehty julkisuuslain vastaisesti, ja sen ilmeisenä tarkoituksena on ollut estää valittajaa saamasta käsiinsä sellaista asiakirjanäyttöä, joka todistaa viranhaltijoiden

ja valiokunnan puheenjohtajan esteellisen ja laittoman yhteisvalmistelun. Koska viranomaisen on julkisuuslain mukaan toimittava avoimesti ja annettava asianosaiselle hänen oikeusturvansa vuoksi välttämättömät tiedot, viestinnän salaaminen muodostaa itsenäisen, vakavan menettelyvirheen, joka kytkeytyy suoraan vaaliasian valmisteluun.

2.2 Hallinto-oikeudelle esitettävä hankintapyyntö

Koska kunta on tietoisesti kieltäytynyt luovuttamasta aineistoa, valittaja pyytää, että Pohjois-Suomen hallinto-oikeus käyttää sille laissa annettua toimivaltaa ja velvoittaa Pelkosenniemen kunnan luovuttamaan sähköposti- ja WhatsApp-viestiliikenteen ajalta 8.4.2026 – 15.6.2026 seuraavien henkilöiden välillä:

- Tilapäisen valiokunnan puheenjohtaja Markku Kankaanranta
- Talous- ja hallintopäällikkö Tero Lehtikero (aiemmin tekstissä viitattu virheellisesti nimellä Lauri)
- Elinvoimajohtaja Sari Niemi
- Vt. kunnanjohtaja Mikko Merikanto

Kyseinen aineisto on välitön ja välttämätön todiste siitä järjestelmällisestä roolikonfliktista ja esteellisestä ohjailusta, jolla laitton erottamisprosessi vietiin läpi.

Viestinnän merkitys esteellisyyksien ja tahallisuuden todentamisessa

Valittajalla on hallinto-oikeudessa täysi näyttötaakka ja oikeus esittää sellaista aineistoa, jolla prosessin laittomuus todennetaan. Jo käytössä oleva aineisto (kuten Kankaanrannan sähköposti Kostamolle ja Torvisen sähköposti 28.5.2026) osoittaa vakavia viitteitä siitä, että Markku Kankaanranta, Sari Niemi, Lauri Lehtikero ja Mikko Merikanto ovat käyneet säännöllistä, virallisen hallintomenettelyn ulkopuolista viestinvaihtoa asian ohjailemiseksi ennalta päätettyyn poliittiseen lopputulokseen.

Koska kyseiset henkilöt ovat esteellisinä pyrkineet ohjaamaan kunnanhallituksen lausuntoa ja valiokunnan loppuraporttia, heidän välinen sähköposti- ja WhatsApp-viestintänsä ajalta 8.4.2026 – 15.6.2026 sisältää sen ratkaisevan juridisen näytön, jolla esteellisyyksien järjestelmällisyys, valikoiva näytön arviointi ja suhteellisen vaalin laskentakaavan tietoinen vääristely osoitetaan. Tämän vuoksi aineisto on välttämätön oikeudenkäyntiaineisto, jonka salaaminen estää materiaalisen totuuden esiintulon tuomioistuimessa.

Tuomioistuimen velvollisuus hankkia selvitystä

Oikeudenkäynnistä hallintoasioissa annetun lain mukaan hallinto-oikeuden on huolehdittava siitä, että asia tulee selvitettyksi. Tuomioistuimella on oikeus ja velvollisuus määrätä viranomaisen esittämään salassa pidettäväkin asiakirja, jos se on tarpeen asian ratkaisemiseksi. Koska Pelkosenniemen kunta on vt. kunnanjohtajan päätöksellä asettunut laittomaan salauslinjaan, valittajalla ei ole muuta keinoa saada oikeusturvaa kuin hallinto-oikeuden velvoittava määräys asiakirjojen esittämisestä (katselmus- ja editiovaatimus).

III SUHTEELLISEN VAALIN LAITON LASKENTATAPA JA VÄHEMMISTÖSUOJAN EHDOTTOMUUS

Valituksen kohteena olevassa vaalimenettelyssä on sivuutettu suhteellisen vaalin jakamattomuus ja loukattu vähemmistösuojaa tavalla, joka tekee päätöksestä lainvastaisen (KHO:2013:176, KHO:2021:149). Valtuuston suorittamassa laskennassa ja ohjeistuksessa tehtiin virhe, jonka seurauksena lakisääteistä suhteellista vaalia ei tosiasiaassa suostuttu toteuttamaan.

3.1 Listavaalin jakamattomuuden periaatteen loukkaaminen (KHO taltiopäätös 102/2015)

Korkein hallinto-oikeus on ratkaisukäytössään (mukaan lukien taltiopäätös 102/2015, annettu 19.1.2015) vahvistanut suhteellisen vaalin ja listavaalin jakamattomuuden periaatteen. Sen mukaan suhteellisessa vaalissa ehdokkaat asetetaan ehdokaslistoille pareittain varsinainen jäsen ja hänen henkilökohtainen varajäsenensä, jolloin kyseessä on yksi ainoa yhtenäinen vaalitoimitus (KHO:2013:176, KHO:2021:149). Vaatimuskynnystä laskettaessa vaalissa valittavien lukumääräksi on katsottava kaikkien täytettävien paikkojen yhteismäärä, eikä varajäseniä saa jättää laskennan ulkopuolelle tai käsitellä erillisenä vaalina (KHO:2021:149).

3.2 Vaalikynnyksen virheellinen laskentakaava (Helsingin HA taltio 64/2020)

Kyseisen oikeuslinjan mukaisesti (vrt. Helsingin hallinto-oikeuden päätös nro 20/0468/2, annettu 1.6.2020, taltio 64) tämä tulkinta liittyy suoraan vähemmistösuojan ehdottomuuteen. Tilanteessa, jossa vaatimuskynnystä laskettaessa jaetaan läsnäolijoiden määrä virheellisesti vain varsinaisten jäsenten määrällä, vaalikynnys nousee laitton korkeaksi.

Tässä vaalissa jaettavana oli sekä varsinaisia että varajäsenpaikkoja, jolloin ne olisi tullut laskea yhtenäisenä kokonaisuutena. Koska viranhaltijat jättivät, ohjeistamalla valtuuston puheenjohtajaa virheellisesti, varajäsenet laskentakaavan ulkopuolelle, suhteellisen vaalin vaatimuskynnys nostettiin keinotekoisesti ja laittomasti niin korkeaksi, ettei vähemmistöllä ollut matemaattista mahdollisuutta saavuttaa sitä. Tämä estää suhteellisen vaalin toteutumisen ja murentaa lakisääteisen vähemmistösuojan, jonka tarkoituksena on taata valtuustoryhmien todellisia voimasuhteita vastaava edustus kunnan toimielimissä.

3.3 Kielto vaalin toimittamiselle osissa (KHO:2021:149)

Korkein hallinto-oikeus vahvisti tämän oikeuslinjan lopullisesti virallisessa vuosikirjapäätöksessään KHO:2021:149 (annettu 27.10.2021). Päätöksessä asetettiin ehdoton kielto vaalin toimittamiselle osissa tai sen keinotekoiselle paloittelukselle kesken vaalikauden. Vaali menettää suhteellisen luonteensa, jos kunnan toimielimen paikkoja täytetään erillisinä menettelyinä, sillä tällöin enemmistöryhmät voivat vääristää poliittiset voimasuhteet edukseen. Kun jaettavana on sekä varsinaisia että varajäsenpaikkoja, ne on poikkeuksetta laskettava ja valittava yhtenäisenä kokonaisuutena.

3.4 Ääni- ja kuvatallenteesta ilmenevä ohjeistusvirhe

Valittaja toimittaa hallinto-oikeudelle erillisenä lisänäyttönä valtuuston kokouksen ääni- ja kuvatallenteen. Tallenteesta ilmenee, että vt. kunnanjohtaja Mikko Merikanto ohjeisti valtuuston puheenjohtajaa suhteellisen vaalin edellyttämästä kannattajamäärästä ja laskentakaavasta edellä kuvatulla, oikeudellisesti virheellisellä tavalla. Tällä virheellisellä ohjeistuksella ja sen pohjalta tehdyllä matemaattisella laskutoimituksella oli suora ja ratkaiseva vaikutus siihen, ettei suhteellista vaalia toimitettu lain edellyttämällä tavalla, vaan vaatimus hylättiin.

3.4 Vt. kunnanjohtajan virheellisen ohjeistuksen juridinen merkitys ja syy-seuraussuhde

Toimitetusta ääni- ja kuvatallenteesta (todiste 7) ilmenee, että vt. kunnanjohtaja ohjeisti valtuuston puheenjohtajaa suhteellisen vaalin edellyttämästä kannattajamäärästä ja laskentakaavasta oikeudellisesti virheellisellä tavalla. Kyseessä ei ole menettelyllinen epähuomio tai kokemattomuus, vaan asiantuntijavastuussa olevan johtavan viranhaltijan antama tietoisin virheellinen ohjaus, jolla on hallinto-oikeudellisessa arvioinnissa ratkaiseva merkitys:

- **Välitön syy-seuraussuhde päätöksen laittomuuteen:** Valtuuston puheenjohtaja teki hylkäävän ratkaisunsa suhteellisen vaalin toimittamisesta nimenomaan viranhaltijan antaman virheellisen neuvon perusteella. Viranhaltijan toiminnan ja laittoman lopputuloksen välillä on siten suora, katkeamaton syy-seuraussuhde. Virheellinen ohjeistus eväsi poliittiselta vähemmistöltä sille kuuluvan lakisääteisen oikeuden ja johti suoraan lainvastaiseen päätökseen.
- **Hallintolain oikeusperiaatteiden loukkaaminen:** Vt. kunnanjohtajan menettely rikkoo ankarasti hallintolain mukaista puolueettomuusperiaatetta ja luottamuksensuojaperiaatetta. Viranhaltija käytti asiantuntija-asemaansa poliittisen enemmistön eduksi vähemmistöä vastaan ja petti valtuutettujen oikeuden luottaa kunnan virallisen neuvonnan lainmukaisuuteen.
- **Tahallisuus ja järjestelmällisyys:** Tämä ohjeistusvirhe kytkeytyy muihin prosessissa esiin tulleisiin laiminlyönteihin (kuten Kostamon tietoiseen kuulematta jättämiseen), mikä osoittaa vähemmistösuojan murentamisen olleen järjestelmällistä ja tarkoituksellista. Menettely täyttää virkavelvollisuuden rikkomisen tunnusmerkit, mikä hallinto-oikeuden on otettava huomioon itsenäisenä ja ehdottomana päätöksen kumoamisperusteena.

IV VALIOKUNNAN JÄSENEEN HEIDI KARNAATUN ESTEELLISYYS JA OMAN EDUN TAVOITTELU (HL 27–30 §)

Tilapäinen valiokunta on julkista valtaa käyttävä lakisääteinen viranomaistoimielin, jonka jäseniä sitovat hallintolain ehdottomat esteellisyyssäännökset. Valiokunnan jäsenen, valtuuston varapuheenjohtaja Heidi Karnaatun rooli prosessissa on ollut kauttaaltaan hallintolain vastainen.

4.1 Intressijääviys ja asianosaisasema selvityksen eri vaiheissa

Heidi Karnaattu on toiminut asiassa erottamisaloitteen allekirjoittajana ja sen aktiivisena vireillepanojana. Tämän jälkeen hänet on valittu tilapäisen valiokunnan jäseneksi tutkimaan omaa aloitettaan. Valiokuntatyöskentelyn aikana Karnaattu on antanut valiokunnalle kaksi erillistä kirjallista lausuntoa valittajaa vastaan. Tämän jälkeen hän on valiokunnan jäsenenä osallistunut näiden omien lausuntojensa käsittelyyn, niiden arviointiin valiokunnassa ja lopulta sellaisen loppuraportin sekä erottamisesityksen tekemiseen, joka perustuu hänen itsensä tuottamaan aineistoon.

4.2 Poliittisen ja henkilökohtaisen hyödyn tavoittelu

Hallintolain esteellisyysäännösten tarkoituksena on taata luottamus viranomaistoiminnan puolueettomuuteen. Karnaatulla on ollut asiassa ilmeinen intressijääviys (HL 28 §), sillä hän on pyrkinyt saamaan ja saanut menettelystä suoraa poliittista ja toimielinkohtaista hyötyä kunnanhallituksen kokoonpanon muuttuessa hänen omaksi edukseen. Se, että aloitteen tekijä, todistajana ja lausunnonantajana toimiva henkilö sekä asiasta päättävä ja erottamishdotuksen tekevä viranomaislainen ovat yksi ja sama henkilö, murentaa täysin vaatimuksen puolueettomasta hallintomenettelystä ja muodostaa vakavan esteellisyysvirheen.

V TAHALLINEN JA TIETOINEN KUULEMISVELVOLLISUUDEN LAIMINLYÖNTI VARAJÄSENTEN OSALTA (HL 34 §)

Hallintolain mukaan asianosaiselle on ennen asian ratkaisemista varattava tilaisuus lausua mielipiteensä asiasta ja antaa selityksensä sellaisista vaatimuksista ja selvityksistä, jotka saattavat vaikuttaa asian ratkaisuun.

5.1 Kunnanhallituksen varajäsenten sivuuttaminen ja valiokunnan tietoinen linjaus

Valtuuston päätöksellä ei erotettu ainoastaan kunnanhallituksen puheenjohtajistoa, vaan päätöksen seurauksena erotettiin ja vaihdettiin myös kunnanhallituksen varajäseniä, kuten valittajan henkilökohtainen varajäsen Annika Kostamo. Tilapäinen valiokunta ei ole varannut kunnanhallituksen varajäsenille laillista tilaisuutta tulla kuulluksi, vaikka asiassa oli esitetty nimenomainen vaatimus kuulla myös varapuheenjohtajaa ja varajäseniä.

Uutena näyttönä toimitettava tilapäisen valiokunnan puheenjohtaja Markku Kankaanrannan sähköpostivastaus varajäsen Annika Kostamolle osoittaa, että tämä laiminlyönti ei johtunut menettelyllisestä epähuomiosta. Puheenjohtaja Kankaanranta vahvistaa viestissään suoraan valiokunnan ottaneen tietoisesti kannan, jonka mukaan varajäseniä ei tarvitse kuulla erikseen. Tämä tulkinta on karkea kunnallisoikeudellinen virhe. Koska erottamispäätös koski suoraan heidän luottamushenkilöasemaansa ja katkaisi heidän toimikautensa kesken vaalikauden, kuulemisen tietoinen ja tahallinen sivuuttaminen loukkaa suoraan heidän oikeuttaan ja etuaan, mikä tekee menettelystä vakavan ja korjaamattoman muotovirheen.

Tällä taustatiedolla on poikkeuksellisen suuri merkitys hallinto-oikeudellisessa arvioinnissa. Se kumoaa täysin kunnan mahdolliset selitykset siitä, että menettelyvirheet (kuten

varajäsenten kuulematta jättäminen) olisivat johtuneet luottamushenkilöiden kokemattomuudesta tai tietämättömyydestä.

5.2 Valiokunnan puheenjohtajan ammattitausta ja sen merkitys tahallisuusarvioinnissa

Tilapäisen valiokunnan puheenjohtaja Markku Kankaanranta on toiminut aiemmin Pelkosenniemen kunnanhallituksen puheenjohtajana sekä Kemijärven kaupungin toimialajohtajana. Tämä poikkeuksellisen pitkä ja korkeatasoinen kokemus kunnallisesta johtamisesta ja viranhaltijavastuusta tarkoittaa, että puheenjohtajalla on syvälinen ja ammatillinen osaaminen kuntalain ja hallintolain soveltamisesta.

Tällä ammattitaustalla on hallinto-oikeudellisessa arvioinnissa ratkaiseva merkitys:

- **Erehdys- ja kokemattomuusargumentin kumoaminen:** Kunnan ja valiokunnan mahdolliset väitteet siitä, että kunnanhallituksen varajäsenten kuulematta jättäminen olisi johtunut "luottamushenkilöiden kokemattomuudesta", menettelyjen monimutkaisuudesta tai tahattomasta tulkintavirheestä, ovat puheenjohtajan taustan valossa mahdottomia.
- **Tietoinen ja tahallinen hallintolain ohittaminen:** Kankaanrannan sähköpostivastaus varajäsen Annika Kostamolle (todiste 4) yhdistettynä hänen ammatilliseen taustaansa osoittaa, että hallintolain mukaisen kuulemisvelvollisuuden sivuuttaminen oli täysin tietoinen, harkittu ja siten tahallinen juridinen linjaus. Kyseessä on korkeassa asemassa olevan luottamushenkilön suorittama julkisen vallan ja hallintomenettelyn tietoinen väärinkäyttö poliittisen lopputuloksen varmistamiseksi, mikä muodostaa raskauttavan ja korjaamattoman menettelyvirheen.

VI TILAPÄISEN VALIOKUNNAN TUTKINNAN KOHTEN LAITON RAJAAMINEN JA ESTEETTÖMÄN LAUSUNNON SYRJÄYTTÄMINEN (HL 31 §)

Hallintolain mukainen selvittämisvelvollisuus edellyttää viranomaiselta objektiivisuutta ja ennakkoluulottomuutta. Tutkintaa ei saa ohjata ennalta päätettyyn lopputulokseen.

6.1 Ensimmäisen kokouksen laitton rajaamispäätös

Toimitetusta tilapäisen valiokunnan kokousaineistosta ilmenee, että valiokunta päätti heti ensimmäisissä kokouksissaan rajata selvityksen koskemaan yksinomaan ja kohdistetusti kunnanhallituksen puheenjohtaja Laura Laksoa. Tämä rajauspäätös tehtiin tilanteessa, jossa valiokunnalla ei ollut vielä käytössään mitään virallisia selvityksiä, vastineita tai

dokumentaatiota, joiden perusteella olisi voitu perustellusti katsoa epäluottamuksen kohdistuvan vain yhteen henkilöön. Valiokunta otti näin ollen heti prosessin alussa puolueellisen kannan ja määrittäi tutkinnan lopputuloksen ennen tosiseikkojen selvittämistä.

6.2 Varapuheenjohtaja Timo Tossavaisen esteellisen ja aktiivisen toiminnan valikoiva sivuuttaminen valiokunnan raportissa

Laura Lakson tilapäiselle valiokunnalle toimittama laaja ja yksityiskohtainen kirjallinen vastineaineisto (todiste 1) sisälsi kiistatonta asiakirja- ja sähköpostinäyttöä kunnanhallituksen varapuheenjohtaja Timo Tossavaisen järjestelmällisestä sekaantumisesta kunnan operatiiviseen johtamiseen, viranhaltijavalmistelun ohjaamiseen sekä hallinnon painostamiseen valitusuhilla (todisteet 25 ja 26). Aineisto todistaa Tossavaisen laatineen valmiita hylkäysesityksiä viranhaltijoiden pohjaesityksiin (kuten varhaiskasvatusmaksut), uhanneen toistuvasti kuntaa hallinto-oikeusvalituksilla sekä pyrkineen kontrolloimaan puheenjohtajiston keskustelurakenteita (todisteet 24, 25 ja 26).

Tästä huolimatta tilapäisen valiokunnan lopullisesta loppuraportista ja sitä edeltäneestä arvioinnista ilmenee, että **tätä varapuheenjohtaja Tossavaisen raskaasti esteellistä ja aktiivista toimintaa ei ole otettu millään tavalla huomioon**. Valiokunnan suorittama selvitys ja arviointi sivuuttivat tämän näytön täydellisesti:

- **Valikoivan arvioinnin synnyttämä laittomuus:** Julkista valtaa käyttävän viranomaistoimielimen on arvioitava sille toimitettua näyttöä tasapuolisesti ja objektiivisesti. Kun valiokunta jätti Tossavaisen erittäin ankarat ja dokumentoidut hallinnolliset ylilyönnit kokonaan käsittelynsä ulkopuolelle, mutta käytti vastaavia epävirallisia keskusteluja yksinomaan puheenjohtaja Lakson erottamisen perusteena, se syyllistyi tietoiseen ja valikoivaan näytön vääristelyyn.
- **Hyvän hallinnon ja puolueettomuusvaatimuksen loukkaaminen:** Tämä menettely osoittaa, ettei tilapäisen valiokunnan työ täytä hallintolain mukaisia hyvän hallinnon, tasapuolisuuden ja viranomaistoimielimen objektiivisuusperiaatteita. Valiokunnan toiminta ei ollut puolueetonta faktojen selvittämistä, vaan poliittisesti ohjattu prosessi, jossa vastaanäyttö Tossavaisen roolista konfliktin todellisenä käynnistäjänä ja viranhaltijoiden painostajana vaiettiin tarkoituksellisesti kuoliaaksi poliittisen hyödyn saavuttamiseksi. Tämä olennainen ja valikoiva selvitys- ja perusteluvellisuuden laiminlyönti tekee loppuraportista ja sen pohjalta tehdystä valtuuston päätöksestä muotovirheellisen ja lainvastaisen.

6.3 Viranhaltijavalmistelun ennakkollinen torjunta ja esteettömän lausunnon sivuuttaminen

Esitetty asiakirjanäyttö, eli avustaja Matti Torvisen sähköpostivastine, todistaa, että kunnanhallituksen puheenjohtaja Laura Lakso havaitsi vt. kunnanjohtaja Mikko Merikannon ja elinvoimajohtaja Sari Niemi lausuntoluonnoksen vakavat esteellisyysvirheet jo ennakolta. Laillisuusvalvontavastuunsa nojalla puheenjohtaja Lakso esti tämän esteellisen viranhaltijavalmistelun julkaisun ja ylimääräisen kokouksen koollekutsumisen, jolloin laitonta esityslistaa ei hyväksytty.

Tämän seurauksena viralliseksi ja lailliseksi kunnanhallituksen lausunnoksi muodostui hallituksen kolmen esteettömän jäsenen itse laatima lausunto, joka puolusti puheenjohtajan toimintaa. Koska tämä lausunto ei vastannut tilapäisen valiokunnan ennalta päättämää linjaa, valiokunta suhtautui siihen kielteisesti ja sivuutti esteettömän toimielimen virallisen kannan kokonaan ("Tilapäinen valiokunta saadut vastaukset"). Tämä vahvistaa, että valiokunnan loppuraportti perustui valikoivaan ja puolueelliseen näytön arviointiin hallintolain vastaisesti. Tämä valiokunnan asenne, puheenjohtajan toimesta ilmenee todisteesta olevasta Pelkosenniemen kunnanvaltuuston kuva- ja äänitallenteesta.

Yhteenvetona Tilapäisen valiokunnanraportti ei vastaa valmistelulle asetettuja vaatimuksia

Tilapäisen valiokunnan loppuraportti ei täytä objektiiviselle valmistelulle asetettavia vaatimuksia. Raportissa on laajasti käsitelty kunnanhallituksen puheenjohtaja Laura Laksoon kohdistettuja väitteitä, mutta hänen kirjallisia vastineitaan ja niissä esitettyjä oikeudellisia sekä tosiseikkoihin perustuvia perusteluja ei ole esitetty tasapuolisesti. Samoin valiokunnan jäsen Tarja Kallion eriävä mielipide on jätetty kokonaan raportin ulkopuolelle, vaikka siinä katsotaan, ettei käytettävissä oleva aineisto mahdollista yksiselitteisiä johtopäätöksiä eikä erottamiselle ole riittäviä perusteita.

Lisäksi raportissa ei ole arvioitu tasapuolisesti kunnanhallituksen varapuheenjohtajan toimintaa, vaikka valiokunnan toimeksianto koski koko kunnanhallituksen puheenjohtajistoa. Raportissa todetaan useissa kohdissa, että osapuolten näkemykset poikkeavat olennaisesti toisistaan ja että yksittäisistä tapahtumista ei voida tehdä varmoja johtopäätöksiä, mutta tästä huolimatta arviointi kohdistuu käytännössä lähes yksinomaan puheenjohtajaan. Varapuheenjohtajaan kohdistuneet havainnot ja puheenjohtajan esittämät väitteet jäivät olennaisilta osin ilman objektiivista arviointia, eikä raportti siten vastaa valtuuston antamaa toimeksiantoa arvioida koko puheenjohtajiston toimintaa.

Tämän seurauksena valtuustolle ei ole esitetty tasapuolista ja kokonaisvaltaista valmistelua, vaan loppuraportti muodostaa yksipuolisen perustan päätöksenteolle. Tämä on ollut omiaan vaarantamaan valtuuston mahdollisuuden arvioida asiaa puolueettomasti ja riittävän selvityksen perusteella.

VII KUNNANHALLITUKSEN PARLAMENTAARISEN KOKOONPANON LAITON MUUTTAMINEN JA KOMMENTAARIKIRJALLISUUDEN TULKINTA

Päätöksenteon virheellisyyttä syventää se, että valtuusto käytti puheenjohtajiston erottamismenettelyä (KL 34 §) keinotekoisesti hyväkseen muuttaakseen kunnanhallituksen poliittisia voimasuhteita, vaikka parlamentarismen suojaamiseksi sen olisi tullut arvioida koko kunnanhallituksen luottamus (KHO:2021:149).

7.1 Harjula ja Prättälä kommentaarin mukainen toimielimen erottamisen kollektiivisuus

Oikeuskirjallisuudessa (Harjula, Heikki – Prättälä, Kari: Kuntalaki – Tausta ja tulkinnat) korostetaan, että kunnallisen luottamushenkilön keskeinen pääsääntö on erottamattomuus kesken toimikauden. Tästä poikkeava epäluottamuksen perusteella tapahtuva erottaminen perustuu sovellettuun parlamentarismiin.

Harjula ja Prättälä toteavat Korkeimman hallinto-oikeuden oikeuskäytäntöön (kuten KHO 1998:19) viitaten, että luottamuspula-asiassa korostuu toimielimen erottamisen kollektiivisuus ja sovellettu parlamentarismi osana kunnan poliittista järjestelmää. Jos valtuusto haluaa muuttaa toimielimen poliittista linjaa tai sen parlamentaarista voimasuhdetta, epäluottamus on kohdistettava koko toimielimeen, jolloin uusi toimielin asetetaan lakisääteistä suhteellisuusperiaatetta ja vähemmistösuojaa noudattaen (KHO:2021:149).

Antti Heikkisen (Tampereen yliopisto, 2018) tutkimuksen ja oikeuskäytännön mukainen matemaattis-juridinen analyysi vaatijoiden määrästä

Pelkosenniemen kunnanvaltuuston kokouksessa oli läsnä 13 valtuutettua, ja kokouksessa esitettiin laillinen vaatimus suhteellisen vaalin toimittamisesta. Vt. kunnanjohtaja ohjeisti valtuuston puheenjohtajaa oikeudellisesti virheellisellä tavalla siten, että vaalissa valittavien lukumääräksi eli laskentakaavan jakajaksi katsottiin ainoastaan kaksi varsinaista kunnanhallituksen jäsentä.

Tätä virheellisyyttä ja sen synnyttämää laittomuutta suhteessa vähemmistösuojan murenemiseen perustelee painokkaasti Tampereen yliopiston johtamiskorkeakoulussa julkaistu Antti Heikkisen tutkimus *Poliittisten voimasuhteiden suhteellisuus ja parlamentarismi kunnan toimielinjärjestelmässä* (Tampereen yliopisto, 2018). Heikkisen tutkimus osoittaa matemaattis-juridisen mekanismin kautta, miksi d'Hondtin menetelmään pohjautuvassa listavaalissa varsinaiset jäsenet ja henkilökohtaiset varajäsenet muodostavat jakamattoman oikeudellisen kokonaisuuden (2+2-periaate), ja miten viranhaltijan soveltama ositettu laskenta vääristää määrävähemmistön suuruuden rikkoen vakiintunutta oikeuskäytäntöä:

- **Laiton laskentatapa (Viranhaltijan soveltama kaava):** Kun vt. kunnanjohtaja laski vaalin koskevan vain kahta varsinaista jäsentä, määrävähemmistön vaatimukseksi saatiin kuntalain laskentakaavalla: 13 jaettuna kolmella $(2+1) = 4,33$, mikä pyöristetään seuraavaan kokonaislukuun eli 5 valtuutettuun. Koska vaatimuksen takana oli 4 valtuutettua, puheenjohtaja hylkäsi vaatimuksen viranhaltijan ohjeen perusteella, ja suhteellinen vaali jätettiin toimittamatta.
- **Laillinen laskentatapa (2+2-periaatteen mukainen kaava):** Korkein hallinto-oikeus on ratkaisukäytössään, mukaan lukien taltiopäätös 102/2015 (annettu 19.1.2015) sekä ennakkopäätökset KHO:2013:176 ja KHO:2021:149 (annettu 27.10.2021), vahvistanut suhteellisen vaalin ja listavaalin jakamattomuuden ja osissa toimittamisen kiellon [KHO:2013:176, KHO:2021:149]. Koska listavaali on jakamaton kokonaisuus, jossa valitaan kerralla kaksi varsinaista ja kaksi henkilökohtaista varajäsentä (yhteensä 4 valittavaa henkilöä), laillisen laskentakaavan jakajan (n) tulee olla neljä (4) [KHO:2021:149]. Tällöin määrävähemmistön vaatimukseksi saadaan: 13 jaettuna viidellä $(4+1) = 2,6$, mikä pyöristetään seuraavaan kokonaislukuun eli 3 valtuutettuun.

Johtopäätös syy-seuraussuhteesta:

Antti Heikkisen (Tampereen yliopisto, 2018) tutkimus sekä Helsingin hallinto-oikeuden päätös nro 20/0468/2 (taltio 64 vuodelta 2020, annettu 1.6.2020) osoittavat, että kun jakajana käytetään virheellisesti vain varsinaisten jäsenten määrää, vaalikynnys nousee matemaattisesti laittoman korkeaksi, mikä muuttaa lakisääteisen suhteellisen vaalin tosiasiallisesti enemmistön saneluksi eli majoriteettivaaliksi.

Pelkosenniemiellä suhteellista vaalia vaati 4 valtuutettua. Laillisen laskentatavan mukaan vaatimukseen olisi riittänyt 3 valtuutettua, joten vaatijoita oli enemmän kuin laki edellyttää. Vt. kunnanjohtajan tekemä virheellinen laskelma ja sen pohjalta annettu virheellinen ohjeistus estivät suoraan laillisen suhteellisen vaalin toimittamisen. Tämä matemaattisesti

ja oikeuskäytännöllisesti todistettu menettelyvirhe on vaikuttanut suoraan vaalin lopputulokseen ja muodostaa hallinto-oikeudelle ehdottoman kumoamisperusteen.

7.2 Tosiasialliset muutokset poliittisissa voimasuhteissa

Alkuperäisen (16.6.2025) ja muutetun (15.6.2026) kunnanhallituksen kokoonpanon vertailu osoittaa, että valtuusto on tosiasiallisesti kiertänyt tätä kollektiivisuusvaatimusta muuttamalla kokoonpanoa paloittain puheenjohtajistovaalin varjolla:

- Kunnanhallituksen puheenjohtaja Laura Lakso (Kesk.) vaihtui puheenjohtajaksi Timo Tossavaiseksi (Kesk.)
- Kunnanhallituksen varapuheenjohtaja Timo Tossavainen (Kesk.) vaihtui varapuheenjohtajaksi Eeva Airakseksi (Vas.), jolloin paikka siirtyi Keskustalta Vasemmistoliitolle.
- Jäsenmuutoksessa Laura Lakso ja hänen varajäsenensä Annika Kostamo poistettiin toimielimestä, ja tilalle valittiin Vilma Ohrankämmen (Sit.) ja Senna Lappalainen (Sit.)

Asema	Kunnanhallitus 16.6.2025	Kunnanhallitus 15.6.2026
Puheenjohtaja	Laura Lakso (Kesk.)	Timo Tossavainen (Kesk.)
Varapuheenjohtaja	Timo Tossavainen (Kesk.)	Eeva Airas (Vas.)
Jäsen	Marko Poikela (Kesk.)	Marko Poikela (Kesk.)
Jäsen	Tarja Kallio (Kesk.)	Tarja Kallio (Kesk.)
Jäsen	Markku Kankaanranta (Sit.)	Markku Kankaanranta (Sit.)
Jäsen	Eeva Airas (Vas.)	Vilma Ohrankämmen (Sit.)

Keskustan Pelkosenniemen kuntayhdistyksen pöytäkirja 17.6.2026 vahvistaa, että Timo Tossavainen ja Marko Poikela erosivat Keskustan ryhmästä, jolloin Keskusta menetti tosiasiallisesti kaksi paikkaa kunnanhallituksessa. Menettelyn tosiasiallisena seurauksena

oli kunnanhallituksen parlamentaarisen kokoonpanon olennainen muuttuminen, jota edellytetään koko toimielimen luottamuksen mittaamiseksi (KHO:2021:149). Menettelyllä on näin ollen kierretty suhteellisen vaalin ehdotonta vähemmistösuojaa (KHO:2021:149).

Kunnanhallituksen parlamentaarisen kokoonpanon muuttaminen olisi tullut toteuttaa erottamalla koko kunnanhallitus ja valitsemalla uusi kunnanhallitus kuntalain mukaisessa järjestyksessä, ei yksittäisiä luottamushenkilöitä erottamalla.

VIII TILAPÄISEN VALIOKUNNAN SELVITTÄMISVELVOLLISUUDEN LAIMINLYÖNTI JA NÄYTÖN VALIKOIVA ARVIOINTI

Hallintolain 31 § velvoittaa viranomaisen huolehtimaan asian riittävästä ja puolueettomasta selvittämisestä (p. 4). Kun kyse on luottamushenkilön erottamista koskevasta menettelystä, vastanäytön objektiiviselle arvioinnille on asetettava korotettu vaatimus.

8.1 Laura Lakson kirjallisen vastineen ja vastanäytön sivuuttaminen

Valittaja toimitti tilapäiselle valiokunnalle laajan kirjallisen vastineen liitteineen. Tämä vastine sisälsi keskeistä vastanäyttöä, sähköpostiaineistoja ja konkreettisia asiakirjaviitteitä viranhaltijoiden toiminnasta sekä kunnanhallituksen varapuheenjohtaja Timo Tossavaisen aktiivisesta ja suorasta roolista konfliktin taustalla.

Tilapäisen valiokunnan raportista ilmenee, että tämä olennainen vastanäyttö on jätetty kokonaan arvioimatta ja sivuutettu valikoivasti. Raportti hyväksyttiin useissa kohdissa kunnan viranhaltijoiden kertomusten mukaisena, mutta Lakson esittämää asiakirjanäyttöä ei analysoitu lainkaan. Raportti tyytyy vain yleisluonteisesti toteamaan huomioineensa kuulemiset ja vastineet, mutta ei millään tavoin yksilöi, millä perusteella valittajan näyttöön perustuvat väitteet varapuheenjohtaja Tossavaisen valmisteluun osallistumisesta ja viranhaltijoihin vaikuttamisesta on sivuutettu. Valiokunta sivuutti Laura Lakson esittämän vastanäytön erityisesti Timo Tossavaisen toiminnasta.

8.2 Perustelujen puutteellisuus ja sisäinen ristiriita (HL 45 §)

Hallintolain 45 § edellyttää, että päätöksen perusteluista ilmenee, mihin selvityksiin ja oikeudellisiin perusteisiin ratkaisu perustuu. Valiokunnan raportti on tältä osin sisäisesti täysin ristiriitainen:

- Raportti toteaa nimenomaisesti useissa kohdissa, ettei yksittäisistä tapahtumista voida tehdä varmoja ja yksiselitteisiä johtopäätöksiä.

- Tästä huolimatta raportti päättyy suosittelemaan puheenjohtajiston erottamista.

Raportti ei kykene lainkaan perustelemaan, miten epävarmoiksi todetut yksittäiset tapahtumat muodostaisivat sellaisen juridisen kokonaisuuden, jonka perusteella luottamus voitaisiin katsoa menetetyksi. Pelkkä toteaminen siitä, että osapuolten näkemykset poikkeavat toisistaan, ei täytä laillista perustelu- ja selvittämisvelvollisuutta, eivätkä päätöksen perustelut täytä hallintolain vaatimuksia.

8.3 Varapuheenjohtaja Timo Tossavaisen esteellisen ja aktiivisen toiminnan valikoiva sivuuttaminen valiokunnan raportissa

Laura Lakson tilapäiselle valiokunnalle toimittama laaja ja yksityiskohtaisen kirjallinen vastineaineisto (todiste 1) sisälsi kiistatonta asiakirja- ja sähköpostinäyttöä kunnanhallituksen varapuheenjohtaja Timo Tossavaisen järjestelmällisestä sekaantumisesta kunnan operatiiviseen johtamiseen, viranhaltijavalmistelun ohjaamiseen sekä hallinnon painostamiseen valitusuhilla (todisteet 25 ja 26). Aineisto todistaa Tossavaisen laatineen valmiita hylkäysesityksiä viranhaltijoiden pohjaesityksiin (kuten varhaiskasvatusmaksut), uhanneen toistuvasti kuntaa hallinto-oikeusvalituksilla sekä pyrkinyt kontrolloimaan puheenjohtajiston keskustelurakenteita (todisteet 24, 25 ja 26).

Tästä huolimatta tilapäisen valiokunnan lopullisesta loppuraportista ja sitä edeltäneestä arvioinnista ilmenee, että **tätä varapuheenjohtaja Tossavaisen raskaasti esteellistä ja aktiivista toimintaa ei ole otettu millään tavalla huomioon**. Valiokunnan suorittama selvitys ja arviointi sivuuttivat tämän näytön täydellisesti:

Valikoivan arvioinnin synnyttämä laittomuus: Julkista valtaa käyttävän viranomaistoimielimen on arvioitava sille toimitettua näyttöä tasapuolisesti ja objektiivisesti. Kun valiokunta jätti Tossavaisen erittäin ankarat ja dokumentoidut hallinnolliset ylilyönnit kokonaan käsittelynsä ulkopuolelle, mutta käytti vastaavia epävirallisia keskusteluja yksinomaan puheenjohtaja Lakson erottamisen perusteena, se syyllistyi tietoiseen ja valikoivaan näytön vääristelyyn.

8.4 Valiokunnan jäsenen virallisen eriävän mielipiteen tietoinen salaaminen loppuraportissa

Asiakirjanäyttönä toimitettava tilapäisen valiokunnan jäsenen Tarja Kallion virallinen eriävä mielipide (todiste 13) todistaa valituksenalaisen valmistelun puolueettomuusvirheen ja hallintolain mukaisen selvittämisvelvollisuuden laiminlyönnin. Eriävässä mielipiteessä

nostetaan perustellusti esiin, että valiokunnan oma selvitysaineisto on jättänyt näytön epäyksiselitteiseksi, osapuolten näkemykset poikkeavat olennaisesti toisistaan, eikä asiassa ole esitetty mitään sellaista painavaa ja yksiselitteistä näyttöä epäasiallisesta menettelystä, joka oikeuttaisi puheenjohtajiston erottamisen. Lisäksi siinä todetaan, että valittajalla ei ole ollut tosiasiallista mahdollisuutta korjata väitettyjä epäkohtia, ja että hän oli aktiivisesti esittänyt ulkopuolisen tahon käyttämistä yhteistyön selvittämiseksi, mihin kunnanjohtaja ei suostunut.

Tilapäinen valiokunta on viranomaistoimielin, jonka loppuraportin on kuvattava selvityksen tosiasiallinen kulku tasapuolisesti ja objektiivisesti. Se, että valiokunnan enemmistö jätti tämän virallisen eriävän mielipiteen kokonaan tuomatta julki lopullisessa loppuraportissaan, merkitsee hallintolain ankaraa rikkomista:

- **Tietoinen tiedon salaaminen päätöksentekijöiltä:** Sivuuttamalla eriävän mielipiteen valiokunta salasi Pelkosenniemen kunnanvaltuustolta sen, että tutkinnan näytöt olivat epävarmoja ja lopputulos sisäisesti kiistelty. Valtuusto joutui tekemään päätös yksipuolisen aineiston pohjalta.
- **Syy-seuraussuhde päätöksen laittomuuteen:** Valiokunnan jäsenen esiin nostamat seikat – mukaan lukien valittajan saama poikkeuksellisen vahva demokraattinen mandaatti kunnan ääniharavana – olisivat raportin osana voineet vaikuttaa ratkaisevasti valtuutettujen äänestyskäyttäytymiseen. Eriävän mielipiteen tietoinen vaikeneminen on muuttanut hallintomenettelyn hyvän hallinnon vastaiseksi poliittiseksi manipuloinniksi, mikä muodostaa itsenäisen ja ehdottoman perusteen valituksenalaisen päätöksen kumoamiseksi lainvastaisena.

8.5 Hyvän hallinnon ja puolueettomuusvaatimuksen loukkaaminen: Tämä menettely osoittaa, ettei tilapäisen valiokunnan työ täytä hallintolain mukaisia hyvän hallinnon, tasapuolisuuden ja viranomaistoimielimen objektiivisuusperiaatteita. Valiokunnan toiminta ei ollut puolueetonta faktojen selvittämistä, vaan poliittisesti ohjattu prosessi, jossa vastanäyttö Tossavaisen roolista konfliktin todellisena käynnistäjänä ja viranhaltijoiden painostajana vaiettiin tarkoituksellisesti poliittisen hyödyn saavuttamiseksi. Tämä olennainen ja valikoiva selvitys- ja perusteluvelvollisuuden laiminlyönti tekee loppuraportista ja sen pohjalta tehdystä valtuuston päätöksestä muotovirheellisen ja lainvastaisen.

1. Virallinen näyttö selvittämisvelvollisuuden laiminlyönnistä

Hallintolain 31 § velvoittaa viranomaisen huolehtimaan asian riittävästä ja puolueettomasta selvittämisestä.

- Eriävä mielipide todistaa mustaa valkoisella, että valiokunnan sisällä on virallisesti esitetty näyttöön ja asiakirjoihin perustuva kanta, jonka mukaan **erottamiselle ei ollut olemassa yksiselitteisiä ja objektiivisia juridisia perusteita**.
- Kun valiokunta jätti tämän kannan pois loppuraportista, se rikkoi lakisääteistä velvollisuuttaan esittää asia valtuustolle tasapuolisesti. Valiokunta salasi valtuutetuilta tiedon siitä, että sen oma tutkimusaineisto oli sisäisesti ristiriitaista ja näytöltään epävarmaa (p. 1).

2. Perusteluvelvollisuuden rikkominen (HL 45 §)

Hallintolain 45 §:n mukaan päätöksen perusteluista on käytävä ilmi, mitkä seikat ja selvitykset ovat vaikuttaneet ratkaisuun.

- Eriävässä mielipiteessä osoitetaan valiokunnan oman raportin perusvirhe: raportti myöntää, ettei yksittäisistä tapahtumista voida tehdä varmoja johtopäätöksiä, mutta esittää silti erottamista.
- Piilottamalla tämän loogisen ja juridisen ristiriidan valiokunta antoi valtuustolle tietoisesti vääristellyn ja yksipuolisen kuvan, mikä vei valtuutetuilta mahdollisuuden arvioida erottamisen laillisuutta tosiseikkojen valossa.

3. Puolueettomuuden ja hyvän hallinnon lopullinen mureneminen

Hallintolain 6 §:n mukainen puolueettomuusperiaate estää viranomaista toimimasta pelkkänä poliittisen enemmistön työkaluna.

- Julkista valtaa käyttävän toimielimen raportin tulee kuvata tutkimuksen todellinen kulku, johon kuuluvat myös sääntömääräisesti jätetyt eriävät mielipiteet.
- Eriävän mielipiteen hautaaminen osoittaa, ettei kyseessä ollut laillinen faktojen selvitysprosessi, vaan poliittisesti organisoitu ajojahti, jossa valittajaa puoltava materiaali ja jopa valiokunnan oman jäsenen virallinen muistutus sensuroitiin lopputuloksen varmistamiseksi.

4. Välitön vaikutus valtuuston päätöksen laillisuuteen

Kunnallisvalituksessa menettelyvirhe johtaa päätöksen kumoamiseen, jos virhe on voinut vaikuttaa päätöksen lopputulokseen.

- Jos valtuustolle olisi esitetty raportin yhteydessä tämä eriävä mielipide – joka nostaa esiin valittajan vahvan demokraattisen mandaatin vaalien ääniharavana

sekä halun sovitteluun – se olisi voinut kääntää valtuutettujen päätöksen suorassa äänestyksessä.

- Koska valtuusto ohjattiin virheellisessä järjestyksessä tekemään päätös puutteellisen ja tietoisesti salatun aineiston pohjalta, **valtuuston päätöksentekomenettely on valmisteltu laittomaksi.**

IX JOHTAVIEN VIRANHALTIJOIDEN ESTEELLISYYDET JA PROSESSIN JATKUVUUS (HL 27–30 §)

Hallintolain esteellisyyssäännökset koskevat poikkeuksetta sekä varsinaisia päätöksentekijöitä että asian valmisteluun osallistuvia viranhaltijoita, joiden toiminta voi vaikuttaa asian asiasisältöön. Tässä asiassa esteellisyyden ketju on ollut järjestelmällistä ja se on vaarantanut koko prosessin puolueettomuuden.

9.1 Kunnanhallituksen lausunnon esteellinen valmistelu

Tilapäisen valiokunnan pyytämä kunnanhallituksen ensimmäinen lausunto muodosti keskeisen osan asian valmistelua ja päätöksenteon pohjaa. Toimitetusta sähköposti- ja asiakirja-aineistosta ilmenee, että tämän lausunnon tosiasialliseen valmisteluun ja käsittelyyn organisointiin osallistuivat aktiivisesti vt. kunnanjohtaja Mikko Merikanto, talous- ja hallintopäällikkö Lauri Lehtikero sekä elinvoimajohtaja Sari Niemi. Tämän tosiseikan sähköposteista osapuolten välillä kunnanjohtaja on itse vahvistanut mutta kieltäytynyt luovuttamasta valittajalle.

Kyseiset johtavat viranhaltijat olivat itse suoraan osallisena tutkittavassa konfliktissa, jolloin heidän puolueettomuutensa on perustellusti kyseenalaistettu, ja heillä on ollut kiinteä intressi asian lopputuloksen suhteen. Vt. kunnanjohtaja Merikanto ja elinvoimajohtaja Niemi jatkoivat asian valmisteluun osallistumista silloinkin, kun heidän esteellisyydestään oli nimenomaisesti huomautettu. Todisteet osoittavat myös kunnanjohtajan valmistelemaa painostusta valittajaa ja erotettua kohtaan. Lausunto ei lopulta edennyt käsittelyyn. Kunnanhallituksessa valmisteltiin oma lausunto, joka menestyi äänin 3–3 puheenjohtajan äänen ratkaistessa.

Vaikka laitton viranhaltijavalmistelu saatiin ennakolta torjuttua, viranhaltijoiden jatkuva ja dokumentoitu painostus valittajaa kohtaan sekä heidän esteellinen ohjailunsa synnyttivät virheellisen hallintomenettelyn. Tämä tarttuu suoralla syy-seuraussuhteella valtuuston lopulliseen päätökseen ja muodostaa itsenäisen, ehdottoman perusteen erottamispäätöksen kumoamiseksi lainvastaisena.

9.2 Tilapäisen valiokunnan puheenjohtaja Markku Kankaanrannan esteellinen kaksoisrooli

Riippumattoman tutkinnan periaate vaatii, että asian selvittäjä ei osallistu selvitetävän kohteen omien kantojen muotoiluun. Toimitetusta viestintäaineistosta kuitenkin paljastuu, että tilapäisen valiokunnan puheenjohtaja Markku Kankaanranta on osallistunut aktiivisesti kunnanhallituksen lausunnon valmisteluun liittyvään viestintään Kankaanrannan toiminta sekä tutkivana elimenä valiokunnan puheenjohtajana että tutkittavan elimen lausunnon pohjustajana luo HL 28 §:n vastaisen esteellisyystilanteen.

9.3 Roolikonfliktien jatkuvuus päätöksenteon jälkeen

Osoituksena esteellisyysjärjestelmällisyydestä valittaja esittää lisänäyttönä kunnanhallituksen pöytäkirjan 22.6.2026 § 233. Välittömästi erottamispäätöksen jälkeen kunnanhallitus on ryhtynyt vaatimaan Laura Laksolta kuntalain 85 §:n mukaista selitystä samoihin tapahtumiin liittyen. Tässäkin uudessa prosessissa esittelijänä ja valmistelijana toimii sama esteellinen vt. kunnanjohtaja Mikko Merikanto ja otteen allekirjoittajana Lauri Lehtikero. Tämä osoittaa esteellisten henkilöiden ohjailleen koko menettelyä prosessin alusta loppuun saakka puolueettomuusvaatimukset sivuuttaen. On huomioitava, että koko Tilapäisen valiokunnan menettelyn alku on tapahtunut vt. kunnanjohtajan 19.1.2026 kirjelmän ja 20.6.2026 puheenjohtajakokouksen seurauksena. Kokouksessa vt. kunnanjohtaja avoimesti syytti Laksoa tavalla, joka oli osa edellisen päivän kirjeen aiheuttamaa valiokunnan perustamisen valmistelua.

X MENETTELYVIRHEIDEN YHTEISVAIKUTUS JA JOHTOPÄÄTÖKSET

Tässä asiassa päätöksentekoa ovat samanaikaisesti rasittaneet suhteellisen vaalin laskentavirheet ja vaatimusprosentin laiton korottaminen, parlamentaarisen kokoonpanon muuttaminen ilman koko toimielimen luottamuksen mittaamista, selvittämisvelvollisuuden laiminlyönti, vastanäytön sivuuttaminen sekä valmisteluun liittyvät vakavat esteellisyyskysymykset.

Vaikka hallinto-oikeus katsoisi, ettei yksittäinen menettelyvirhe yksinään riittäisi päätöksen kumoamiseen, valittajan näkemyksen mukaan näiden virheiden yhteisvaikutus osoittaa kiistattomasti, että päätös on syntynyt kuntalain tarkoittamalla tavalla virheellisessä järjestyksessä ja se tulee kumota.

Akateemisen tutkimuksen ja oikeuskirjallisuuden tuki valituksen perusteille

Esitettyjä vaatimuksia tilapäisen valiokunnan menettelyvirheiden painoarvosta ja suorasta kumoamisperusteesta tukee vakiintuneen oikeuskäytännön lisäksi myös uusin kunnallisoikeudellinen ja hallintotieteellinen tutkimus. Tampereen yliopiston julkisoikeuden ja hallintotieteen yksikössä tehty oikeudellinen tutkimus, erityisesti Pasi Pönnin tutkimus kunnanhallituksen ja sen puheenjohtajiston erottamisesta epäluottamuksen vuoksi sekä Juha-Pekka Hietalan tutkimus luottamushenkilöiden erottamisesta ja tilapäisestä valiokunnasta, osoittaa kunnallisen parlamentarismiin ja hyvän hallinnon asettamat ankarat reunaehdot.

Tämä akateeminen tutkimuskäytäntö vahvistaa valittajan esittämät juridisen argumentit seuraavasti:

- **Valiokunnan sidonnaisuus hallintolakiin:** Tutkimuskirjallisuudessa korostetaan, että tilapäinen valiokunta on lakisääteinen viranomaistoimielin, jonka valmistelutyötä sitovat ankarasti hallintolain puolueettomuus, tasapuolisuus ja riittävä selvittämisvelvollisuus. Koska valiokunnan loppuraportti on valtuuston päätöksenteon ainoa virallinen perusta, tutkimus osoittaa, että valiokuntavaiheessa tapahtuneet painavat esteellisyydet ja kuulemisvirheet siirtyvät suoralla syy-seuraussuhteella lopulliseen valtuuston päätökseen tehden siitä lainvastaisen.
- **Aktiivisten esteellisyyksien ja näytön valikoivuuden vaikutus:** Hallintotieteellinen ja oikeudellinen analyysi osoittaa, että tilapäisen valiokunnan perustaminen on kunnallisen parlamentarismiin viimesijainen ja järein työkalu, jonka suorittaman tutkimuksen on oltava objektiivista. Tilanne, jossa valiokunnan oma jäsen toimii samanaikaisesti aloitteentekijänä ja todistajana, tai jossa valittajaa puoltava virallinen aineisto ja jäsenen jättämä eriävä kanta tietoisesti vaietaan loppuraportista, edustaa tutkimuksen valossa sellaista valikoivaa ja puolueellista hallintomenettelyn väärinkäyttöä, joka murentaa valtuuston päätöksen laillisuuden ja velvoittaa hallinto-oikeuden kumoamaan päätöksen.

Kyllä löytyy. Suomen muiden oikeustieteellisten tiedekuntien (Helsingin, Turun, Lapin ja Itä-Suomen yliopistojen) tutkimuksissa on pureuduttu syvällisesti kunnalliseen esteellisyyteen, virkavastuun ankaruuteen ja hallintomenettelyn virheiden syy-seuraussuhteisiin.

Seuraavat julkaisut ja väitöskirjat ovat suoraan hyödynnettävissä oikeudellisen argumentaationne tukena:

Esteellisyys ja hallintomenettelyn virheet kunnallisoikeudessa

- **Heikki Kulla (Turun yliopisto):** Hallintooikeuden emeritusprofessori Heikki Kullan tutkimukset ja teos *Hallintomenettelyn perusteet* ovat Suomen keskeisintä oikeuskirjallisuutta. Kulla painottaa tutkimuksissaan esteellisyysäännösten **absoluuttista luonnetta**. Hänen tutkimustensa mukaan esteellisyysvirhe hallinnon valmisteluvaiheessa (kuten tilapäisessä valiokunnassa tai kunnanhallituksen lausuntovalmistelussa) aiheuttaa automaattisesti menettelyvirheen, jota ei voida korjata jälkikäteisellä valtuustoäänestyksellä.
- **Olli Mäenpää (Helsingin yliopisto):** Hallinto-oikeuden emeritusprofessori Olli Mäenpään laaja tutkimustuotanto (mm. *Hallintolaki*-kommentaari) käsittelee viranomaisen objektiivisuusvaatimusta. Mäenpään tutkimukset osoittavat, että jos julkista valtaa käyttävän elimen (kuten tilapäisen valiokunnan) jäsenellä on asiassa esillä **intressi- tai osallisuusjääviys** (kuten Heidi Karnaatulla aloitteentekijänä ja lausunnonantajana), menettely murentaa luottamuksen hyvään hallintoon, mikä velvoittaa tuomioistuimen kumoamaan päätöksen ilman, että virheen todellista vaikutusta lopputulokseen tarvitsee erikseen näyttää toteen.

Virkavastuu ja johtavien viranhaltijoiden laillisuusvalvonta

- **Kirsi Kuusikko (Lapin yliopisto):** Julkisoikeuden professori Kirsi Kuusikon tutkimukset pureutuvat virkavastuuseen, kunnan johtavien viranhaltijoiden asemaan ja hyvään hallintoon. Kuusikon tutkimukset osoittavat, että kunnan johtavilla viranhaltijoilla (kuten vt. kunnanjohtajalla ja toimialajohtajilla) on ankara **virkavastuuseen perustuva laillisuusvalvontavelvollisuus**. Jos johtava viranhaltija antaa päätöksentekijöille (kuten valtuuston puheenjohtajalle) virheellistä juridista ohjeistusta poliittisen edun saavuttamiseksi, kyseessä on virkavelvollisuuden tietoinen laiminlyönti, joka tekee päätöksentekoprosessista raskaasti lainvastaisen.
- **Toomas Kotkas (Itä-Suomen yliopisto):** Julkisoikeuden professori Toomas Kotkaan tutkimukset korostavat hallinnon oikeusperiaatteiden, erityisesti puolueettomuus- ja tarkoituksenmukaisuuskiellon, sitovuutta. Kotkaan tutkimukset tukevat argumenttia siitä, että viranhaltijat eivät saa käyttää asiantuntijavaltaansa poliittisena työkaluna vähemmistöryhmiä vastaan.

Oikeustieteellisen esteellisyys- ja virkavastuun tutkimuksen tuki vaatimuksille

Tampereen yliopiston tutkimuksen ohella myös Helsingin, Turun, Lapin ja Itä-Suomen yliopistojen oikeustieteellinen tutkimus (muun muassa professoreiden Heikki Kullan, Olli Mäenpään ja Kirsi Kuusikon vakiintuneet tutkimuslinjaukset) vahvistaa esteellisyysäännösten ehdottomuuden ja johtavien viranhaltijoiden ankarat

virkevastuuvaatimukset kunnallishallinnossa. Oikeustieteellinen tutkimus pureutuu suoraan valituksessa esitettyihin ydinkohtiin seuraavasti:

- **Esteellisyysden absoluuttinen kumoamisperuste:** Oikeustieteellisessä kirjallisuudessa ja tutkimuksessa (Kulla, Mäenpää) osoitetaan, että esteellisyysäännökset suojaavat objektiivista luottamusta viranomaistoiminnan puolueettomuuteen. Jos valmistelemaan viranomaistoimintaan (kuten kunnanhallituksen lausunnon luonnosteluun tai tilapäisen valiokunnan loppuraporttiin) osallistuu hallintolain vastaisesti esteellisiä henkilöitä, joilla on prosessissa henkilökohtainen tai poliittinen intressi, menettelyvirhe on absoluuttinen. Tutkimuskäytännön mukaan tällaista valmistelun alkuvaiheen laittomuutta ei voida korjata tai parantaa myöhemmällä valtuuston enemmistöpäätöksellä, vaan se johtaa poikkeuksetta koko loppupäätöksen kumoamiseen tuomioistuimessa.
- **Johtavien viranhaltijoiden virkevastuu laillisuusvalvonnassa:** Lapin ja Itä-Suomen yliopistojen julkisoikeudellinen tutkimus (Kuusikko, Kotkas) korostaa, että kunnan johtavilla viranhaltijoilla, kuten vt. kunnanjohtajalla ja elinvoimajohtajalla, on ankara, virkevastuulla suojattu velvollisuus huolehtia päätöksenteon laillisuudesta. Kun viranhaltijat osallistuvat esteellisinä oman asemansa pohjustamiseen tai antavat valtuuston puheenjohtajalle tietoisesti virheellisiä oikeudellisia ohjeita (kuten suhteellisen vaalin laskentakaavan vääristely), he rikkovat hallinnon keskeisiä puolueettomuus- ja luottamuksensuojaperiaatteita. Tutkimus osoittaa tällaisen asiantuntijavallan väärinkäytön muodostavan itsenäisen, virkevastuun alaisen menettelyvirheen, jonka syy-seuraussuhde lopulliseen lainvastaiseen päätökseen velvoittaa hallinto-oikeuden kumoamaan päätöksen.

Tiivistäen voidaan valittajan puolesta todeta:

1. Päätös on syntynyt virheellisessä järjestyksessä.
2. Tilapäisen valiokunnan selvitys oli puutteellinen eikä kaikkea näyttöä arvioitu.
3. Esteelliset henkilöt osallistuivat valmisteluun.
4. Kunnanhallituksen lausunnon valmistelu oli esteellinen.
5. Suhteellisen vaalin toimittamisessa tapahtui menettelyvirhe.
6. Valtuusto muutti tosiasiallisesti kunnanhallituksen parlamentaarisen kokoonpanon ilman koko toimielimen luottamuksen uudelleenarviointia.
7. Valiokunta sivuutti Laura Lakson esittämän vastanäytön erityisesti Timo Tossavaisen toiminnasta.

8. Päätöksen perustelut eivät täytä hallintolain vaatimuksia.

X TODISTELU JA LIITELUETTELO

Valittaja viittaa aiemmin toimitettuun aineistoon sekä toimittaa tämän täydennyksen yhteydessä seuraavan aineiston osana kokonaisnäyttöä, jotka liitetään jo toimitettuun todisteluun:

1. Laura Lakson yksityiskohtainen kirjallinen vastine liitteineen.
2. Todiste zip-tiedosto: Esteellisyyttä koskevat sähköposti- ja asiakirja-aineistot viranhaltijoiden ja valiokunnan puheenjohtajan osalta.
3. Pelkosenniemen kunnanvaltuusto 8.4.2026 18 § valiokunnan asettaminen.
4. Pelkosenniemen kunnanvaltuuston ptk 15.6.2026 45 § suhteellisen vaalin esittäjät.
5. Pelkosenniemen kunnanhallituksen pöytäkirjanote 22.6.2026 § 233.
6. Keskustan Pelkosenniemen kuntayhdistyksen pöytäkirja 17.6.2026.
7. Valtuuston kokouksen 15.6.2026 ääni- ja kuvatallenne, joka toimitetaan erikseen.
8. Tilapäisen valiokunnan puheenjohtaja Kankaanrannan sähköpostiviesti varajäsen Kostamolle 25.6.2026 (todiste tietoisesta kuulematta jättämisestä).
9. Valiokunnan jäsenen, valtuuston varapuheenjohtaja Karnaatun lausunto (todiste kaksoisroolista ja jääviydestä).
10. Todiste kunnanjohtajan valmisteleva painostus valittajaa ja erotettua kohtaan.
11. Todiste: Matti Torvisen sähköpostivastine 28.5.2026 (esteellisen viranhaltijavalmistelun ennakkollinen torjunta).
12. Salattavat todisteet (2 kpl).
13. Todiste: Tilapäinen valiokunta saadut vastaukset.
14. Todiste: Kirjalliset vaatimukset kuulla myös vpj ja varajäsenet.
15. Todiste: Timo Tossavaisen toiminta ja arviointi hankitun ja esitetyn materiaalin pohjalta

- 16. Todiste: Tilapäisen valiokunnan jäsenen Tarja Kallion eriävä mielipide, ei huomioitu
- 17. Todiste: Elinvoimajohtaja Niemi pyrkii valmistelemaan ja antamaan esteellisenä kh:n lausunnon
- 18. Todiste: Hallituksen vpj Tossavainen painostaa hallituksen puheenjohtajaa
- 19. Todisteet: Lausuma Tilapäinen valiokunta Tossavainen
- 20. Todisteet: Lausuma Lakso Tilapäinen valiokunta
- 21. Todiste: Vt. kunnanjohtaja viranhaltijapäätös viestintä

Rovaniemi, 29. kesäkuuta 2026

Matti Torvinen

Varatuomari, Laura Lakson avustaja

Lakiasiaintoimisto Lex Lappia ja Kairankulkija Oy

Puhelin: 0400 822 872

Sähköposti: matti.torvinen@lexlappia.fi